

6

Colon, Joseph

ספר

שאלות ותשובות

מהרי"ק

הישנות

לרבנו רבי יוסף קולון

אשר חי ופעל אחרי תקופת הראשונים
וממנו אבן-פינה לשו"ע והפוסקים

ערוך ומוגה עפ"י כת"י פארמא ודפוס ראשון
בתוספת תשובות חדשות מתוך ספרים וכתבי-יד
וקונטרס הארות וחידושים מגדולי הדורות

עם

ציורים והערות, השוואות וחילופי גירסאות

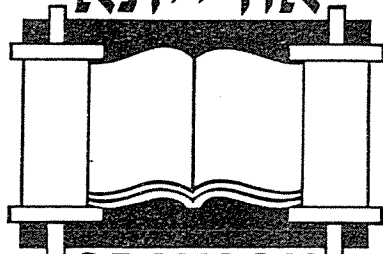
מהרבנים הגאונים

רבי שמואל ברוך הכהן דויטש

רבי אליקים שלזינגר

הוצאת מכון תורני - ספרותי

אורייתא

ORAYSOH

פעיה"ק ירושלים תשמ"ח

נדרים בכמה מקומות. נראה לע"ד דהיינו דוקא בשבועות איסור ונדר שאדם אוסר ונודר על עצמו או ודאי אין לנו אלא מה שהוציא מפיו ולא נלמד ממנו לאסור עליו דבר אחר כדומה לו, ואפי' יוכיחו הדברים שגם לזה כיון לפי הנראה לע"ד והיינו משום דגלי קרא לבטא בשפתים. אבל שבועות שאדם עושה לחבירו לקיים לו תנאו שהתנה עמו, השבועה תלויה בתנאי וככל מה שיחול התנאי תחול גם השבועה⁸ לפי הנראה לע"ד. וכן משמע מתוך מה שכתב רבינו אשר בתשובותיו⁹ גבי נשבע לחבירו לפרועו לזמן מוגבל ועבר הזמן ולא תבענו) שפוסק דמ"מ חייב לפרועו לאחר זמן מכת השבועה וכתב וז"ל ולא דמי לנשבע שיאכל ככר זה היום ועבר היום ולא אכל שעבר על שבועתו ואין מחוייב עוד לאכול אותו דעיקר השבועה היתה על הזמן שיאכל ככר זה היום כו' עד אבל הכא הוא מחוייב לפרוע ממון זה ונשבע לפרוע ממון זה ועיקר השבועה על [פריעת] החוב והזמן מזרז פריעת החוב מידי הוה אמלוח לזמן אם לא יפרע לאותו זמן שחייב לפרועו לאחר זמן¹⁰ עכ"ל. הרי לך כי לשרונו מוכיח שעיקר השבועה תלויה בפרעון וכל זמן שיש פירעון יש שבועה ואפילו במקום שלענין שבועת [ביטוי] אין חיוב שבועה כגון שעבר היום ולא אכלו מ"מ בשבועת תנאי ממון חייב, הכי נמי לא שניא לפי הנראה לע"ד.

הבשר אסור בכבוד אפילו הכי אם אומר בעל הבית תן לאורחים חתיכות בשר ונתן להם חתיכות כבוד השליח מעל ולא הבעל הבית דאין שליח נעשה שלוחו לענין כבוד כי אם לענין בשר, ואע"ג דרב חסדא לא בעי למימר הכי מכל מקום פשיטא דהלכה כאביי ורבא דבתראי נינהו ועוד דהכי סלקא שמעתתא התם. ועוד בר מן דין ובר מן דין פשיטא דלא דמי כלל דודאי האומר לשלוחו צא וקדש לי אשה פלונית במקום פלוני מדהזכיר לו המקום שמע מינה שהוא מקפיד על אותו מקום, דאם היה מתרצה שתתקדש לו בכל מקום מה לו להזכיר המקום היה לו לומר צא וקדש לי אשה פלונית סתם אם יתרצה השליח לטרות בעבורו במקום אחר איהו מאי איכפת ליה אלא ודאי קפידא הוא לרבנן דלית להו מראה מקום הוא לו, אבל גבי נשבע לפרוע לחבירו במקום עמידתו והזכיר שם העיר היינו משום שאם נשבע סתם לפרועו במקום עמידתו היה במשמע אפי' אם ילך לדור במדי אבל פשיטא דמכל מקום לא בא למעט שאר מקומות הקרובים למקום עמידתו הנשבע כמו העיר אשר נקבו בשם.

ואם ישאל השואל היאך תחול השבועה על אשר לא הוציאה מפיו והלא דבר פשוט דלגבי שבועה בעינן לבטא בשפתים ולא סגי במחשבה כדמוכח במסכת

קצור ופסקי השורש

על דבר ראובן שנתחייב מעות לשמעון ונשבע לפרעם אליו בעיר פלו' אשר דר שם שמעון וביום פלוני, וטרם הגיע אותו היום אירע אונס ידוע לרבי' אשר מחמתו הוצרך שמעון לצאת מן העיר, וגם ראובן לא יכול ללכת שם מפני האונס ההוא. — אם אותה העיר אשר עומד בה שמעון היום רחוקה היא ממקום עמידת ראובן מאשר היתה העיר האחרת לא יתחייב ראובן להוליך שם מעותיו, אבל אם היא קרובה כראשונה חייב הוא ללכת שם ולפרוע, ואעפ"י שלא הזכיר בשבועתו ובתנאו שם אותה העיר, שהרי בכיוצא בזה כופין על מדת סדום. ועוד שבכל תנאי שאדם מתנה עם חברו אין הולכין אחר לשון התנאי דוקא, אבל מחייבין אותו אף בדבר שאינו יוצא מתוך לשון התנאי כלל רק שלא יקשה עליו יותר ממה שקבל עליו לפי לשון התנאי, וגם השבועה חלה בכל מה שחל התנאי.

שורש קיג

האצילים

ישיבת פומבדיתא ולבסוף כשנפטר רב יודא ומלך רבה נתנהו בביתו כו', משמע דמניחין הערוכב בבית ישן אפילו היכא שיש טענה למערעה, דאי לא תימא הכי מאי פריך משפורה והלא היה מנהג לתתו לעולם בבית ראש ישיבה וסברא הוא שהיה מזרז חזן הכנסת לתקוע או לד"א כדקאמר דמעיקר' ביה ר"י ולבסוף ביה רבה ולבסוף ביה רב יוסף ולבסוף ביה אביי ולבסוף ביה רבא. אלא ודאי צריך לומר דפשיטא ליה לתלמודא דהא דתנן בית ישן כו' דע"כ איירי דאפילו באים המערערים מחמת קצת טענה אפי' הכי מניחין שם מפני דרכי שלום וכדמפרש בגמרא משום חשדא, דאם לא כן פשיטא דמניחין שם העירוב כיון שכבר הורגלו ולא היה צריך לתלותו במשום דרכי שלום דכיון דאין טענה לזה יותר מלזה פשיטא דהיכא דקאי ליקום ומשום כן הוצרך לפרש בגמרא משום חשדא, כל שכן הכא שאין לשנות מקום בית הכנסת אם אין להם טענה כלל דומיא דההיא דשפורה

כי בא אלי זה הר' נתן יצ"ו (א) וקובל עליכם באמרו היותכם מבקשים להשיג גבול עולם אשר גבלו ראשונים על דבר בית הכנסת אשר עמדה בביתו זה ימים רבים לפי דבריו. ואם כן הוא בקשתי מכם שלא לפקפק עוד בדבר כי לפי הנראה לעניות דעתי אין אתם רשאים לשנותה כיון ששם עמדה מימים הראשונים¹ ובהדיא שנינו בסוף פרק הניזוקין (גיטין נט, א) מערבין בבית ישן מפני דרכי שלום ופי' רש"י וז"ל בני חצר הרגילין ליתן ערוכב בבית אין משנין את מקומו לתנו בבית אחר מפני דרכי שלום עכ"ל, ומשמע בגמרא דאפילו היכי שיש קצת טעם לשנות מקום העירוב אפילו הכי אין משנין מפני דרכי שלום. מדפריך עליה (שם ס, א) מאי טעמא אילימא משום כבוד והא שפורה דמעיקרא ביה רב יודא ולבסוף ביה רבה וכו' ופירש רש"י וז"ל והא שפורה של תקיעת ערב שבת דמעיקרא ביה רב יודא שהיה ראש

חילופי גירסאות ותיקוני טעויות: (ב) צ"ל תבעו.

8. ב"י יו"ד סי' רי ועי' ש"ך ח"מ סי' עג ס"ק כז. 9. כלל ה סי' ו והו"ד בטור ח"מ סי' עג. 10. עי' יו"ד סי' רכט סעי' מא וש"ך ס"ק קב. 1. רמ"א ח"מ סי' קמט וכו' אור"ח סו"ס קנז וש"ע סעי' יז.

ועל דבר שכירת המנין בימים הנוראים אני בעניתי אני רואה להכריח אם לא כשהם כבר שמונה או השעה ואין חסר כי אם אחד או שנים כדמשמע מתוך תשובות מהר"ם ומביאה המרדכי בפרק קמא דבבא בתרא⁴. אמנם אם מנהג קבוע ומפורסם הוא במדינה שכופין להשכיר אפי' בחסרון דשולש או דארבע כדמשמע קצת מתוך דברי מהר" קלמן קיצנגן יצ"ו והר"ר משה מנדל יצ"ו פשיטא שיש להלך אחר המנהג אם הוא קבוע ומפורסם⁵ כדפירשתי. וש"ס מאתי הצעיר יוסף קולון בן מהר"ר שלמה זל"ה.

קצור ופסקי השורש

על דבר בית כנסת אשר עמדה קבועה בבית אחד מאנשי הקהל ימים רבים. — אין רשאיין לשנותה שלא מדעתו, ואפי' היה להם קצת טענה על כך.

על דבר שכירות המנין בימים הנוראים אין לכוף אלא כשהם כבר שמונה או תשעה, אבל [אם] המנהג שם לכוף אף בחסרון ג' או ד' והוא מנהג קבוע ומפורסם ראוי להלך אחריו.

שורש קיד

אמנם פי' רבינו יצחק בן מרן ראובן דברי רב שרידא גאון דוקא כשהבעל או היורשים מודים שלא נפרע כתובתה והיינו כדברי ר"ח והמיימוני דאית להו דלא גביא במקום שכותבין, ומכל מקום משמע שיש גאון אחד שהוא חולק בהדיא על רבינו יצחק בן מרן ראובן שהרי כותב רבינו יצחק בן מרן ראובן וז"ל וראינו אחד מן הגאונים שהשיב דהיא דאין מוציאה כתובה שבדוקין בכתובות קרובותיה ונותנין לה כפחות מהם וסומך על מה שאנו גורסין בפרק הנושא (כתובות קד, א) עד עשרים וחמשה שנים גובה כתובה ואומר בשאין שטר כתובה יוצא מתחת ידה אלמא אע"ג דליכא שטר כתובה גביא, והא ודאי מילתא דפריכא היא מכמה פנים ועוד שהרי מסיק התם שהיורש מודה עכ"ל משמע דלא מפרש לה דברי אותו גאון כדמתרץ לדברי רב שרידא גאון. גם הרב המחבר שהביא דברי הגאונים הנז' לעיל מסיק הלכתא כרב ורבי יוחנן ואפילו במקום שכותבין ושלא כדברי רבינו יצחק בן מרן ראובן. וכן הראב"ד⁶ כתב דסוגיא כרב והביא ראיה מההיא דפרק קמא דב"מ דהטוען אחר מעשה בית דין כו'. וכן המרדכי כתב בפרק קמא דב"מ⁷ וז"ל הטוען אחר מעשה ב"ד לא אמר כלום ואם תאמר אם כן למה כותבין כתובה ויש לומר משום תוספת כולי עד וראיה מדתני' מצא שטר כתובה בשוק לא יחזיר ומאי מפסדא אלא לענין תוספתא אפסדא דמהימן לומר פרעתי עכ"ל, משמע דמפרש למלתיה דרבי יוחנן דהטוען אחר מעשה בית דין כו' אפילו במקום שכותבין כתובה כדברי רבינו שמשון דאי לא תימא הכי מאי מייתי ראיה מהא דתניא (לא יחזור) [יחזיר] נוקמיה במקום שכותבין אלא ע"כ מוקי לה אפילו במקום שכותבין ואפילו הכי לא נאמן לומר פרעתי אלא לענין תוספת וכן בסוף הכותב⁸ הביא המרדכי דברי ספר חפץ לפסק הלכה. וכן בסוף פרק הנושא כתב המרדכי⁹ דרבינו שמשון בר אברהם פסק כרבי יוחנן וכן פסק הר"ם הלכה למעשה וכן כל גדולי אשכנז וכן כתב הר"ר יצחק בר מנחם דכן עשו מעשה כל גדולי צרפת וכן כתב ר' אבי"ה במשפטי הכתובה עד כאן דברי המרדכי.

אשר שאלת להודיעך דעתי הקצרה בענין האשה שאברה כתובתה אם יכולין היורשים לדחותה באשר אין שטר כתובה יוצא מתחת ידה. הנה לא בארת יפה טענת היורשים אם טוענים פרוע או אם אומרים לא נפרע פן תחזור ותוציא הכתובה ותגבה פעם אחרת ולא נסמוך אושור וכמאן דאמרי (ב"ב קע, ב) אין כותבין שובר. ונשיב על הטענה הראשונה שאם כן הוא שאין היורשים מודים אלא טוענים פרעון בהא איכא פלוגתא דרברכתא, רבינו משה מיימון פוסק דאין אלמנה גובה בדלא נקיטא כתובה בידיה במקום שכותבין כתובה כלומר שרגילין לכתוב כתובה כמו שפירש הוא בעצמו פרק ט"ז דהלכות אישות¹ והנה דבר פשוט הוא שאנו במקום שרגילין לכתוב כתובה וכן כתב בספר אבן העזר² שהרא"ש הסכימ לדברי המיימוני. וכן ר"ח פסק כשמואל (כתובות פט, א) דמוקי למתניתין דהוציאה גט ואין עמה כתובה דוקא במקום שאין כותבין כתובה או במקום שכותבין והביאה ראיה שלא כתב אבל בענין אחר לא גבייא. אמנם הוא בעצמו כתב שיש מי שאומר דמדחזינן לרב הונא ורב נחמן דפרשי אליבא דרב ש"מ דהלכתא כוותיה ואיהו סובר דאפילו במקום שכותבין גובה עיקר בהוצאת הגט וכן בעידי מיתה. וכן כתב בספר המצוות³ בשם רבינו שמשון בר אברהם וכן מסקנת התוס' דמילתא דר' יוחנן בפרק קמא דב"מ (יז, א) הטוען אחר מעשה בית דין כו' היא אפילו במקום שכותבין ואפילו לא נקט כתובה בידה ואפילו טוען ואומר פרעתי. וכן פסק רב אלפס⁴ כרבי יוחנן ומפרש בפרק הכותב דמילתיה דרבי יוחנן אפילו במקום שכותבין כדברי התוס', וכן בספר חפץ⁵ כתב שמביאים שתיים ושלוש כתובות מקרובותיה ונותנים לה כפחות שבהן וכן השיב רב שרידא גאון וז"ל מנהג ישיבה שמוציאין ארבע או חמש כתובות מקרובותיה או מאחיותיה כל אחת ואחת לפי מה שהוא ונותנין לה כפחות שבכתובות קרובותיה מפני שידה על התחונה לפי שאין בידה שטר כתובה עכ"ל.

2. שם ס, ב תוד"ה אלא. 3. מג"א שם ס"ק מ. 4. סי' תעח. 5. ב"י ס"ס נה וש"ע סעי' כב. 1. הלכה כב. 2. סי' ק. 3. עשין מח. 4. עייש במלחמות וברא"ש ב"מ פ"א סי' מה. 5. מרדכי כתובות סי' רלד. 6. בהשגות

ספר

שאלות ותשובות

דברי מלביאל

חלק שלישי

על כל חלקי השולחן ערוך

אשר הנן ד' אותי הצעיר מלביאל עבד הלוי באמו"ר הסופג ויא"ט מו"ה יונה
הלוי ז"ל החופ"ק לאמוזא בעהמ"ה חידושי עין יפה על גדה ושזת דברי
מלביאל שני חלקים.

נדפס מחדש
עיה"ק ירושלים תובב"א
שנת תשס"א לפ"ק

שאלות ותשובות דברי מלביאל חלק שלישי

אורח חיים

סימן א

בע"ה תשרי תרל"ד

אך עד מה שהחזיקו איזה אנשים בעליית של ר"ה ויר"כ במקב קבוע זה כמה שנים, וטוענים טענת חזקה, ואנשי העיר רוצים לבטל החוקים, כי הוא הפסד גדול לבורה"מ :

מקור הדבר הוא בש"ט חו"ה סי' קנ"ג סי"ז שמי שהיה צביתו ביה"כ אין לשטתו. ושם סב"ב ח"ב סרגיל בגלילה וכדומה חסור להטברו. וכו' ברמ"א בח"מ סי' קמ"ט ס"א. והנה הך דביה"כ הוא ממהרי"ק שורש ק"ג ושם נחבחר טעמו משום חשדא ויליף לה מעירוב בביה"ס וכן דניטין ג"ט ודיוק דע"כ איירי דלכא שום טענה דלח"ה ל"ל טעמא דחשדא בלא"ה מהיחי חיתו לשטת. והנה למאי דמשמע מהשבוט מוה"ס שהוצאה בח"מ סי' קמ"ט ביהך דגלילה שיש ביה דין חזקה גמורה וכן הביטו האחרונים שם. קשה טובא על המהרי"ק ל"ל טעמא דחשדא חספוק ליה דהו"ה חזקה. ובשלמא ביהך דניטין י"ל דלא הוי מ"ה כלל שהיה העירוב מונח בביה"ס. אה"כ מלאחי בח"י רעק"א בח"ה סי' קנ"ג שהקשה בן ושאר בקושיא ע"ש. ובלא"ה ל"ע טובא מהך דשיפורא דח"ה צניטין שם דליה ביה חזקה. לא מיעביא לפרוש שני שברש"י דהיינו שופר נדבא בודאי מ"ה רבה ח"ה ביה. אלא ח"ה לפי' ראשון בשופר דחקיקה. ג"כ נראה דח"ה ביה משום מ"ה. וכן משמע במהרי"ק שם שגזר החזן לחקוע ע"ש :

ובאמת תמתי עמ"ש בנג"א ובצה"ע סב"ב הלשון יותר מנבואר דח"ה צניטין כבוד ג"כ יש חזקה דהא מפורש צניטין שם דמשום כבוד ליכא חזקה דפריך חי לימא משום כבוד וכה הו"ה שיפורא וכו'. ועוד תמתי על המהרי"ק שגדחק מה טענה יש בזה. והלא הדבר כפשוטו שהשני חומר שיהיה צביתו מונח ג"כ זמן כמו שהיה מונח צבית הראשון. ועפ"ז י"ל מש"ל להקשות מחזקה. דהכא שבעלי העירוב ט"ס שוחפין בזכות זה. א"כ ה"ה קו"ל דשוחפין אין להם חזקה זה על זה בדבר שא"ל להשתמש כחחד. וי"ל שהיה לו מקודם כדי שישתמש הוא אח"כ. משא"כ במו"ה גלילה וכדומה שאין דרך להיחזק זמן רב לחחד. דהא לכל הקהל יש חלק. ובאמת נראה

דגם בעירוב יש זכות משום כבוד כדמוכח בש"ס. וכן למ"ש הרמב"ם צ"ח המונה שם דיש לו הגלילה שפטור מעירוב. ובלא"ה ל"ל דלכא ג"כ בזה קל"ה מ"ה. וכן משמע צירושלמי פ' הדד הל"ז דלח"ה החס' ר' אמי ב"ר זון מוצרין עליו צלילי שובחא לומר שטענה זו מלוה. חזן חזין מערבין בביה"ס וכן משני דרכי בלום ח"ד אבון בד"ר ישן הוא מחיטא. ומשמע הכוונה דדווקא שהבט"ה הוא ג"כ ישן. משא"כ כשעשה דר בו אחר. וכן פי' הק"ע ע"ש ובפ' הגזקין הל"ט. אכן זה ימחא רק לשטת הרמב"ם ור"ת אבל לפירש"י קשה וגם בלא"ה יש סחירה לזה מהא דפריך בש"ס דילן מהא דשיפורא דהא יש לחלק דהכא

הוי ב"חיתו ח"ש משא"כ ההם :
ולכאורה י"ל דלמ"ד משום כבוד לא היה ממלק בין דיו"ר ישן לחדש. וארוחא בזה ליבב קושיית המג"א בסי' שס"ו מהך דשיפורא אהך דלח"ה שמשחק במכר ביה"ס. והביא בשם הגה"ה לחלק בדוחק בין מה למכר. ולפמ"ש ח"ש דלנוכקא בלחמ ח"ה במה שפיר דני. וכן יש ליבב בזה מה שקשה טובא על שיטה ר"ה שהחשד הוא מפני שגנבו מן העירוב. דהא גבי שיפורא גמי שייך ה"ה חשדא. אבל לפמ"ש ח"ש דלדודיה בלחמ דוקא ב"חיתו בעה"כ כנ"ל. אך נראה דמשום כבוד וכן בליק דווקא במה שייך לומר שורש"ס אוחו בניו. דכל ענין כבוד ילפינן לה ממלך וכה"ג שבניו יורשים אוחו בזה וכדלפינן מזה לכל מיט"י רבנות ושררה וכדלח"ה בספרי פ' סופרים וברמב"ם פ"א מה' מלכים. משא"כ במכר ביה"ס בודאי אין זכות זה תלוי בביה"ס. אכן לפענא דחשדא לפי"ה שיחשדוהו שגנב מן העירוב. גם במכר י"ל שחושדים א"ה הבט"ה חדש שהוא מוחזק להם לנגב. ואכא עוד חשדא שפי'. והנה המג"א והק"ע הביאו דלשיטת ר"ת במכר מותר לשטת. ולענ"ד ח"ו

כן כנ"ל :
ולכאורה קשה טובא לפי"ה דהא קו"ל בעירובין מ"ט ע"ה דהמקפיד על עירובין אין עירובו עירוב. וא"כ איך אפשר שיחשבו שצביל זה שיטת מקום העירוב. וכן משמע בשבח ק"ו ע"ב שהביט שהיה מונח בו העירוב היו אוכלים אוחו. דקאמר רב אמי ורב אסי כי מיקלע להו פיתא דעירובא שרו עליוהי ופירש"י והר"ן שפעמים היו מניחים העירוב צביתם ופעמים צבית אחר ע"ש. ועו"ק לפמ"ש דבמכר ומה ח"ה חשדא ע"י לפי"ה. א"כ אכתי קשה מהך דשיפורא וכמש"ל שיחשדו משום גביה לפי' שופר נדבא. ונראה שבלחמ מונח ר"ת

קבלו
ע"ה
זלוקח
נמצא
האם
י"ב ק'
ו' נ'
דף
בעיר
ד' על
והרת
זפים
ואם
ועסק
איזה
קודם
סתם
שלא
על
ש"ס
זה
ח"א
זר"ת
זקום
ל"ב'
שורה
יעת
שוב
יקח
מה
זה
זינם
וע'
י"ח
זכא
נגדו
פ"ב
יקרי
לפול
חש
דיון

בעזה"י

שאלות ותשובות

מהר"ם שיק

חלק יורה דעה וחושן משפט

כל הדבר הקשה אשר הביאו אל משה אאמ"ו כבוד הרב הגאון המובהק רבן של ישראל בוצינא קדישא כבוד קדושת שמו הפארתו מוה' משה שיק מברעזאווע וצוקל"הה • הי' רועה צאן קדשים עדת ה' דקהל יערגין ערך כ"ד שנה • ובק"ק חוסט זרחה שמשו קרוב לשמונה עשרה שנה ושם חלקת מחוקק ספון :

וזאת הברכה אשר השאיר אחריו • יותר מאלף שאלות ותשובות על ד' חלקי הש"ע • חיבור גדול על התרי"ג מצות • חידושים על רוב מס' הש"ס מרף לרף כמש • ועל רוב סוגיות הש"ס על כל סוגיא וסוגיא כמה קונטרסים • מלבד חידושי אנדה וספרי מוסר הרבה מאוד :

נדפס בהתאמצות והוצאות צאצאי המחבר ה"ה הרבני הכופלג מוה' יוסף שיק בן המחבר והבחור החרוץ ושנון כמר אליהו • ואחיו הבחור חיים בני הרבני המופלג מוה' חיים שיק ז"ל בן המחבר וצוקל"הה :

נדפס בארץ ישראל
תשל"ב

תשובה יח

בזה"ש חובט יוס ד' פי וילא חרל"ו לפ"ק .

החיים והשלום וכל טוב לידירי הרב הגדול המפורסם מוה" אורי מילער אבדק"ק ברעזאווט י"א :

ע"ד הסכומים בקהלנו שהיו שם שני גבאים שמינו הקהל מאז לבח"י דה"ק לקבץ ממנו בקהל עדתו וגם יש שם חשובי קהל שהרבו לגדל לכולנו בנה"ק וקבלו ג"כ נדבות מאחרים עבורם ושלחו מהכולל בנה"ק להם שהם יהיו גבאים מהכולל שלנו וכן עשו והנהו גבאותם כמה שנים ועתה שמת אחד מהגבאים של הקהילה שה"י ממונה מהקהל לעשות מנהל ומפני שמתל על כבודו ומינו מיעוט הקהל וגם הראש הקהל בתוכס לפני גבאים הבנים של הגבאים הישנים ורוב הקהל אינם מסכימים לה ושואל הדון ע"י שם :

הנה גוף הדון יבואר בחו"מ סי' קס"ג דכל עיני הקהל נעשים ונגמרים ע"י רוב דעות של אנשי הקהילה וכן הוא המנהג פשוט בכל הקהילות לעשות גבאים וכל דברים טובים עפ"י רוב הדעות וא"י המנהגים שלהם ע"י בודרים ויואל בהם או ע"י גורל ואפילו שבעה טובי העיר אין להם כח לעשות חלו ארבי הכלל של העיר ולקבץ אין לנמור ולשות ביהבנים ויואל או אלף ארין להיות בתעמך אנשי העיר ומבואר בחו"מ סי' ב' ד"א דאין כח ביד טובי העיר אלף בדברים שנתמנו עליהם ועי"ש בסמ"ע סק"א . ואפילו לפי מ"ש המג"א בסי' קנ"ג ס"ק ל"ו בשם המשלח בנימינ דהאידנא שבעה טה"ע יכולין לממור ביהבנים. היינו דווקא ז' טובי העיר כולם בהדי הדדי אבל לא אחד מהם ואפילו הוא הרה"ק וא"כ מנר מה ששעשו גבאים ע"י הרה"ק ואיזה ימדים עדיין לא זכו בהתמנותם אם רוב הקהל כנגדם .

ע"כ אנו לריבין לדון על מקור הדון אם זכו מנר תורת חזקה של אביהם וכבר האריכו בזה אם יש דין חזקה במלוא ובש"ע א"ח סי' קנ"ג עפ"י י"ו פסק דמי שה"י ביה"ב ביהבנים ימים רבים אין הליבור רשין לשנותו וכי"ש המג"א אפילו אם יש קלה טעם לשנות ונוכח בניטין דף ס' דאין לשנות דאיחא שם מערבין בבית ישן מפני דרכי השלום ובמהר"ק שורש ק"ג הוכיח כן מדרדליטערך טעם מפני דרכי שלום ותיפוק ל"י משום חזקה ואלא ע"כ דק"ל דאפילו יש טעם לומר דליכא חזקה אפי"ה אין לשנות מפני דרכי שלום והרמב"ם בפי' המשנה כ' הטעם משום הגאה ובמג"א בסי' סס"ו הקשה הרי בנמנר אמרינן משום חסדא ע"י שם :

אנראה לפי ע"ד דהא ק"ל בחו"מ סי' קמ"ט דחזקה במלוא שיך דווקא אם יש לו חזקה שיש עמה טענה ועי"ש בחומים והיינו שמתלו הליבור זכותם או שקנו זכותם או שמוכח מנר המנהג שמתלו להאים המתחיל במלוא ההוא . ולפי ע"ד יש בזה ג' ענינים . א' מי שמתחיל שאל יחבטל המלוא ההוא ולולא פעולתו ה"י נחבטל המלוא לזמן . ועי"י הוי כחול מן הגהר ומן הגייס דקה וכן מנינו בחפנית דף כ"ח שתיקנו הנביאים שביניהם שיעלוש יה"י להם קדימה בזמן ההוא להקריב עליש לזורך המזבח . ב' מי שביבדו אותו הקהל במלוא אחת שהיו אחרים יכולין לעשות המלוא הזה ובחרו בו ומתלו לו זכות המלוא זכה מטעם חזקה . ג' אפילו אין לו טעם לעשות טענה מנר חזקה מ"מ כיון שעשה הוא הדבר הזה זמן הרבה אין לקחת ממנו מפני דרכי שלום דראמ"ר מערבין בבית ישן :

ובאופן השני שזכה מטעם מחילה ומטעם חזקה י"ע איך יכול לקנות הדבר מטעם מחילה הא הוי עדיין דבר שלא בא לעולם וק"ל בחו"מ בסי' ר"ט דבדבר שלב"ל לא מהני מחילה . ול"ל דקהל שאו דרברי קהל כחובין וכמסורין דמי וכמו שהביא הב"י ביו"ד סי' רס"ד בשם הר"מ שאם הבטיח לאחד למול את בנו לרין לקיימו הואיל ומנהג בני אדם הוא כן . ומכ"ש בקהל :

ואנתי יש לעיין תינח אם הבטיחו לו הקהל על עולמות אבל איך יתאך דמסתמא מתלו לו לעשות לעולם דבשלמא אם שתקו זמן מרובה דאין הדרך לשמוק לזמן מרובה אלא א"כ רזין להניחו לו לעשות כן עד עולם או מוכח מהשתקיה דמתלו אבל מתמחא עמה שמערבין בביתו הא"ך גרע שמתלו לו זה הדבר עולם . ויראה מפני שאסור לשנות מפני דרכי השלום א"כ כיון שעירבו שם מבלי מחאי ע"כ דמתלו לו הדבר הזה עד עולם

וא"כ שוב הוי כחוקה שיש עמה טענה שמתלו לו . וא"כ א"ש דברי הרמב"ם בפירוש המשנה דבאמת הטעם משום הגאה מנר חזקה שמתלו לו הגאה זו אלא שמי"ל שמתלו לו וע"י הולך הגמרא לשנות משום חסדא ומחילה עי"י הוי כאלו פירשו שמתלו לו הגאה זו והוי חזקה כן י"ל :

וא"כ בניהון הגיל שהיו האבות של הגבאים שבתורה עמה גבאי א"י כמה שנים ומתלו להם מלוא הזאת וכבוד הזה הרי זכו במלוא ההוא לכל ימי חייהם וא"כ אם היו דין על האבות ה"י נראה דאין לישול מהם כבודם והמנוה . ובספר אמרי אש בחלק הראשון בסי' קט"ז האריך בזה בשורש חזקה זו :

וראיתי בהגהות הגאון רפ"ק א"י ז"ל בש"ע א"ח סי' קנ"ג שהקשה דברי הש"ע אהרדי דשם בסי' קנ"ג פסק דהמתחיל במלוא יש לו חזקה ואין רשין לשנותה ובסי' רמ"ה ביו"ד פסק הרמ"א דאם רק א' בעיר נוהג מנהג רבנות ובא רב אחר להעיר ההוא ורואה לנהוג רבנות גיעין וקודשין אין יכולין למחות משמע דס"ל דאין חזקה בעשיית המלוא וכדעת הסוברים כן . ולא זכירין לבדין קושיות דהרי בעינין חזקה שיש עמה טענה או מחילה או מכירה ושם אלף הרבנות מאן מחל ומאן מכר . ועוד הרי שם בסי' קמ"ט בחו"מ פסק הרמ"א דאם מעיקרא לא ה"י להם ס"מ אלף אחת ואח"כ קנו הקהל עוד ס"מ אין הראשון יכול לעשות טענה חזקה . דמה שמתלו לו לא ה"י מחילה אלא משום שלא ה"י להם ס"מ אחרת . וא"כ ה"י אלף לוותרים ות"מ מעיקרא לא ה"י שם אלף ת"מ אחד ועסק זה ברבנות אבל אח"כ כשנארו עוד אחרים מי יכול לנמנר דהוי נמשכ כמו בס"מ :

ועכ"פ היכא שהיו יכולין למנות אחרים ובחרו בחלו ומינו אותם פתח על כל השנים הרי יש להם חזקה . בוודאי במקום דהמנהג דמתנין גבאים רק לזמן לשה או לשלוש שנים לא שיך לא מחילה ולא חזקה ולא דרכי שלום מפני שכן המנהג . וא"כ אם ה"י בעירם המנהג למנות גבאי א"י על כל הזמן כפי מה שיראה מתוך מחבתו א"כ האבות בוודאי יש להם חזקה . אבל האבות אינם יכולים למחול על כבודם ולמסור התמנותם לבניהם אחרים כמבואר שם . ובא"ח סי' קנ"ג . וכן אם מתו הם מות לבניהם אחרים טענת חזקה מנר ירושה אם אינם ממלאים מות ומעלות אביהם פשיטא דאין להם חזקה . אלא אפילו אם ממלאין יש פלוגתא ועיין באמרי א"ש סי' ה"ל שהביא בשם שירי כה"צ שאין לבנים חזקה ובסי' נמנה חיים ח"ב סי' ח' כ' דאם ה"י לאביהם חזקה רק מפני דרכי שלום אין הבנים יורשים גדולתם :

ובלא"ה קשה לי איך ס"ד לומר דיש לבנים חזקה דבשלמא בחלק הא"י דלעיל איכ"ל כן . אבל בחלק הב"י שהוא רק מנח מחילה כמ"ש לעיל א"כ נראה פשוט דיכולין לומר לאבותיהם שמתלו ולא לנס דהרי ק"ל בחו"מ סימן קע"ז גבי שופטין דיכולין השופטין לומר עם אבותיהן רזינו להיות שופטין משא"כ עמנם וא"כ כ"ש הכא . דהאבות שהיו יקירי קרחת ועסקו הרבה לעשות הקהל מתלו להם משא"כ לבנים . וכ"ש בניהון דידן להיות גבאים בוודאי נראה שיוכלו לומר לאבותיהם היינו מרזיזים שהיו שלוחמינו אבל הבנים אין אנו רזיזים שהיו שלוחמינו . דשליח בעינין דווקא שהיו שיהיו דעתם כמו שדרשו רז"ל אחס גס אחס מה אחס לדעתכם גס שדעתם וקבל מקרו מוחזקים והמתעמ"ד :

מיהו כל זה אם היו שואלים הלכה למעשה קודם שנתמנו הגבאים החדשים בניהם של הגבאים השישים לגבאים אבל בניהון זה שכבר נתמנו אש"י דלא נתמנו אלא ממוטע הקהל והרה"ק מ"מ נראה כיון שעלו לא ירדו דהרי כ' המג"א בסימנים הג"ל דאם עברו הליבור ושינו זכה האחר . וקשה אמאי ז"ל כיון דעיקר ושורש הדבר מפני דרכי שלום וכאן כיון שכבר נתנו לאחר יש לחוש טפי למחלוקת ואיכא עפי משום דרכי שלום . ואם יש לומר לנאן ולנאן שב ואל תפשה עדין ולכן בניהון זה נראה לי שישארו הגבאים החדשים גבאים לשה ושוב אין כח חסדא ועי"י יאה נעשה שלום וד' יבדך את עמו בשלום דברי הדו"ש הק' משה שיק מברעזאווט :

תשובה יט בעיני הגיל :

החיים והשלום אל אליני ב"י ראשים וטובים ושאר יומדי סגולה יקרי רוח ובעלי תבונה ולהעמך בראשם כש"ת כ"ה מרדכי יוסף נ"י רה"ק בק"ק ברעזאווט יע"א כולם יתברכו בברכת חיים ושלום עד עולם :

בשבע העברה קבלתי מתכב כתוב מאת הראש הקהל לשאלו

לשאלו אחי על היחידים הנרשמים הקהילה ובהסכמה לגבאים דמעות ארבעים שנה בבל גבאים חמת אבותי מרזיזים לזה ויש דעמי דעת תורה ש

והנה כל יבי אחר ו שופטין . אבל כד מושך לנאן חיה רבים שריה . ולול העיר ולסם מסו החוקקים וכל הלז ב' דטובי העיר כ הגדול אלא שבמק לפי המנהג עי"י המשלח בנימין ד'

והנה בכל עי ח"ת ו וחבורה לזכר ה גבאים לכל עיניהם עליהם . ויראה ו כ"ח נבי קרבן על חסרון עינים חיקי מלחא עליש לא יכ מלוא שיחמלתי כי חה י"ל הטעם כי אין להקהל רשות

ובזה נבוא לז דהחיוב בתשובת אדמו"ה מקום ברוב הקק מנדרים ונדבות א הקהל בכל עדה בחו"מ סי' קס"ד ד על ראשי הקהל . שינבו זאת המעוה הקהל הגיל כיון ; הגראה טוב וישר

אמנם ג"ל פ' אלא טובי הקהל רק לז שיועיל לחייון הני לעשות גבאים לעול אלא על שנה או

איברא דלפי הבח לבחור אפילו על ז' אזלינן בחר רוב ו א"כ כיון דהקהל ו כשגדון א' מהם י רוב הליבור היינו כמתבאר בפוסקים או בביתם ולא הו ולעשות אסיפה חד

מיהו היינו או כח להי במלוא זאת לערך ליקח ממנו . אך פלפלו בפוסקים וז גם בספר מחנה במכתבו שהפסיק

במה מרדיקין פרק שני שבת

עין משפט נר מצוה

עשויה. כל גזול של זכוכית בלתי לערוב: דולקת. שהדלקה לנאות מוטב בעיניו: ומרדיקה. לנאות הלילה. היו באותו הנס. שגורו ויועט על כל כחות השאוות להיפעל לעספר מחלב ועל יד אשה נעשה הנס: אכסנאי. אורז: בחר דנסיבי. ופעמים שהיינו אכסנאי ללמוד מורה: עלי. בשביל:

מכבה ומגביה ומטה וסור ומלוק ומביע ליה. וליה אמאי מכבה וסור ומלוק ומטה מכבה כגון כיון שהנחה עושה מזה דלמו מי גרע דלוקה ועומד מהדלקה תשי' ויל' דמיירי מהדלקה מתחלה לנרך שכן ולך גרע מהדלקה תשי' דהס שמהדלקה בעשה ניכר הדבר שהא' מדליקה לשם חטטה - ריב"א:

עשויה "שהיתה" דולקת והולכת כל היום כולו למוצ'ש מכבה ומרדיקה אי אמת בשלמא הדלקה עושה מצוה שפיר אלא אי אמרת הנהח עושה מצוה היא מכבה ומרדיקה מכבה ומגביהה ומניחה ומרדיקה מביעי ליה ועוד מרמא מברכין אשר קדשנו במצותיו וצונו להרדיק נר של הנוכח יש"מ הדלקה עושה מצוה שיש והשאה דאמרינן הדלקה עושה מצוה הרדיקה דרשי שומיה דקמן לא עשה ולא כלום יאשה דרשי מהדלקה דא"ר יהושע בן לוי גשם חיובות בנר הנוכח *שאף הן היו באותו הנס: אמר רב ששת יאכסנאי הייב בנר הנוכח אי' זורא מריש כי הוינא בי רב משתחנא בפרימי בהרי אשפיאז בחר דנסיבי איתתא אמיןא השאה ורואי לא צריכנא דקא מרדיק עלי בנו ביתאי: אי' יהושע בן לוי יכל השמנים כולן יפין לנר ושמן וית מן המוכר אמר אביי מריש הוה מהדר מר אמשאה דשומשמי אמר האי משך נהורי מפי כיון דשמע לה לאה דרבי יהושע בן לוי מהדר אמשאה דויתא אמר האי צילא נהוריה מפי ואריביל' כל השמנים יפין לדיו ושמן וית מן המוכר איבעיא לר' יגלבאל לא לעשן תשי' דהנר רב שמאל בר ושרי כל השמנים יפין לדיו ושמן וית מן המוכר מתני לגבל בין לעשן רב שמאל בר ושרי אמר רב הכי כל העשנים יפין לדיו ושמן וית מן המוכר אמר רב הונא כל השרפין יפין לדיו ושרף קמף יפה מכולם: *אי' חייא בר אשי אמר רב המרדיק נר של חנוכה צריך לברך ורב ירמיה אמר הרואה נר של חנוכה צריך לברך אמר רב יהודה *יוס ראשון הרואה מברך ומרדיק מברך ג' מבאן ואילך מרדיק מברך שחים ורואה מברך אחת מאי מבעט מבעט זמן ונימעות נס נס כל יומי איתיה מאי מברך אשר קדשנו במצותיו וצונו להרדיק נר של חנוכה *הדיכין צונא רב אייא אמר *מלא תסור רב *נחמיה אמר *שאל אביך ויגידך ויאמר וימנין עליו ומפרישין אותו ערום ובין השמשות ואי אמת כל מדרבנן בעי ברכה האב כי קאי ערום היכי מברך והא בעינן *איתיה מונך קדוש וליכא אמר אביי ידא ברבקה ספק דדבריהם לא בעי ברכה והא וי"ש שני דספק דדבריהם בעי ברכה התם כי היכי דלא לילוליה בה *רבא אמר רוב עמי הארץ מעשרין הן: *ראמר רב הונא משתי רוחות אבל מרות אחת לא צריך מ"ט אילימא משום חשרא חשרא דמאן אילימא חשרא דעלמא אפילו ברוח אחת נמי ליבעי אי חשרא דבני מתא אפי' משני רוחות נמי ליבעי לעולם משום חשרא דבני דהרלפי בהאי ולא חלפי בהאי ואמרי כי היכי דבהאי פיתהא לא ארליק בהך פיתהא נמי לא ארליק מנא חירמא דחישין לחשר *דחניא אמר רבי שמעון בשביל ארבעה דברים אמרה תורה להניח פיהא בסוף שרתו מפני גול עניים ומפני ביטול עניים ומפני חרש ומשום *כל תכלה מפני גול עניים שלא יראה בעל הבית שעה פנויה ויאמר לקרובו עני דרי זו פאה ומפני

ל א ב כו"ב מ"ד מ"ה מ"ז מ"ח מ"ט ס' ע"א ע"ב ע"ג ע"ד ע"ה ע"ו ע"ז ע"ח ע"ט ע"י ע"כ ע"ל ע"מ ע"נ ע"ס ע"ת ע"י ע"כ ע"ל ע"מ ע"נ ע"ס ע"ת ע"י ע"כ ע"ל ע"מ ע"נ ע"ס ע"ת

ל א ב כו"ב מ"ד מ"ה מ"ז מ"ח מ"ט ס' ע"א ע"ב ע"ג ע"ד ע"ה ע"ו ע"ז ע"ח ע"ט ע"י ע"כ ע"ל ע"מ ע"נ ע"ס ע"ת ע"י ע"כ ע"ל ע"מ ע"נ ע"ס ע"ת

ל א ב כו"ב מ"ד מ"ה מ"ז מ"ח מ"ט ס' ע"א ע"ב ע"ג ע"ד ע"ה ע"ו ע"ז ע"ח ע"ט ע"י ע"כ ע"ל ע"מ ע"נ ע"ס ע"ת

ל א ב כו"ב מ"ד מ"ה מ"ז מ"ח מ"ט ס' ע"א ע"ב ע"ג ע"ד ע"ה ע"ו ע"ז ע"ח ע"ט ע"י ע"כ ע"ל ע"מ ע"נ ע"ס ע"ת

ל א ב כו"ב מ"ד מ"ה מ"ז מ"ח מ"ט ס' ע"א ע"ב ע"ג ע"ד ע"ה ע"ו ע"ז ע"ח ע"ט ע"י ע"כ ע"ל ע"מ ע"נ ע"ס ע"ת

ל א ב כו"ב מ"ד מ"ה מ"ז מ"ח מ"ט ס' ע"א ע"ב ע"ג ע"ד ע"ה ע"ו ע"ז ע"ח ע"ט ע"י ע"כ ע"ל ע"מ ע"נ ע"ס ע"ת

ל א ב כו"ב מ"ד מ"ה מ"ז מ"ח מ"ט ס' ע"א ע"ב ע"ג ע"ד ע"ה ע"ו ע"ז ע"ח ע"ט ע"י ע"כ ע"ל ע"מ ע"נ ע"ס ע"ת

ע"א ע"ב ע"ג ע"ד ע"ה ע"ו ע"ז ע"ח ע"ט ע"י ע"כ ע"ל ע"מ ע"נ ע"ס ע"ת

ע"א ע"ב ע"ג ע"ד ע"ה ע"ו ע"ז ע"ח ע"ט ע"י ע"כ ע"ל ע"מ ע"נ ע"ס ע"ת

ע"א ע"ב ע"ג ע"ד ע"ה ע"ו ע"ז ע"ח ע"ט ע"י ע"כ ע"ל ע"מ ע"נ ע"ס ע"ת

ע"א ע"ב ע"ג ע"ד ע"ה ע"ו ע"ז ע"ח ע"ט ע"י ע"כ ע"ל ע"מ ע"נ ע"ס ע"ת

ע"א ע"ב ע"ג ע"ד ע"ה ע"ו ע"ז ע"ח ע"ט ע"י ע"כ ע"ל ע"מ ע"נ ע"ס ע"ת

ע"א ע"ב ע"ג ע"ד ע"ה ע"ו ע"ז ע"ח ע"ט ע"י ע"כ ע"ל ע"מ ע"נ ע"ס ע"ת

ע"א ע"ב ע"ג ע"ד ע"ה ע"ו ע"ז ע"ח ע"ט ע"י ע"כ ע"ל ע"מ ע"נ ע"ס ע"ת

ע"א ע"ב ע"ג ע"ד ע"ה ע"ו ע"ז ע"ח ע"ט ע"י ע"כ ע"ל ע"מ ע"נ ע"ס ע"ת

ע"א ע"ב ע"ג ע"ד ע"ה ע"ו ע"ז ע"ח ע"ט ע"י ע"כ ע"ל ע"מ ע"נ ע"ס ע"ת

ע"א ע"ב ע"ג ע"ד ע"ה ע"ו ע"ז ע"ח ע"ט ע"י ע"כ ע"ל ע"מ ע"נ ע"ס ע"ת

ע"א ע"ב ע"ג ע"ד ע"ה ע"ו ע"ז ע"ח ע"ט ע"י ע"כ ע"ל ע"מ ע"נ ע"ס ע"ת

ע"א ע"ב ע"ג ע"ד ע"ה ע"ו ע"ז ע"ח ע"ט ע"י ע"כ ע"ל ע"מ ע"נ ע"ס ע"ת

ע"א ע"ב ע"ג ע"ד ע"ה ע"ו ע"ז ע"ח ע"ט ע"י ע"כ ע"ל ע"מ ע"נ ע"ס ע"ת

ע"א ע"ב ע"ג ע"ד ע"ה ע"ו ע"ז ע"ח ע"ט ע"י ע"כ ע"ל ע"מ ע"נ ע"ס ע"ת

ע"א ע"ב ע"ג ע"ד ע"ה ע"ו ע"ז ע"ח ע"ט ע"י ע"כ ע"ל ע"מ ע"נ ע"ס ע"ת

ע"א ע"ב ע"ג ע"ד ע"ה ע"ו ע"ז ע"ח ע"ט ע"י ע"כ ע"ל ע"מ ע"נ ע"ס ע"ת

ע"א ע"ב ע"ג ע"ד ע"ה ע"ו ע"ז ע"ח ע"ט ע"י ע"כ ע"ל ע"מ ע"נ ע"ס ע"ת

ע"א ע"ב ע"ג ע"ד ע"ה ע"ו ע"ז ע"ח ע"ט ע"י ע"כ ע"ל ע"מ ע"נ ע"ס ע"ת

ע"א ע"ב ע"ג ע"ד ע"ה ע"ו ע"ז ע"ח ע"ט ע"י ע"כ ע"ל ע"מ ע"נ ע"ס ע"ת

כל הקצרים יפין לדיו - פרש בקצורם שרף גומא ולין נראה לר"מ דהא דיו אין זה גומא דלחמין כפ"ב דגיטין (דף י"ג ו"ב) כל כותבין דבין כסס ובסקרל ובקומם ומפרש בגמרא קומום גומא ריו מין אין זה מו עפלים שרגילין להניח בהן גומא דהא כברייתא קמי דהס כתבו בני מריא ועפלה דהייט עפלים כשר משמע דלח הייט דיו ועבר זכדיו הוא עיקר הכתיבה ועוד דנפקר כל היר (דף דף כ"ו ו"ב) אמרין פלי קורטל דויהא ודיק דהייט דיו שלט שהא קשה ולא של עפלים ואין דרך להניח גומא לתוך דיו שלט אלא שרף (דבהל) הויט לתחית של חלץ כמו שלט עשין דיו שלט וכן כפ"ק (דף י"ג) בני כותלה זו שרפה מלוי וזו חן שרפה מלוי וכן כפ"ל עשה (פסחים נ"ט, וס') ירק מר יס לו שרף ופניו מכסיפין דע"כ הוא שרף הייט לתחית ועל כן היה פסל ר"מ ס"ח שאין כותבין דבין שלט דשאר לא מיקרי דיו כפ"י ואמרין כפ"י הכונה (למקן ק"ג) כתבו שלט דבין הדי אלו יגמו ומוקמי לה כהקדמן רב (מנחות דף ל"ד) כס"ח: הדר

ע"א ע"ב ע"ג ע"ד ע"ה ע"ו ע"ז ע"ח ע"ט ע"י ע"כ ע"ל ע"מ ע"נ ע"ס ע"ת

ע"א ע"ב ע"ג ע"ד ע"ה ע"ו ע"ז ע"ח ע"ט ע"י ע"כ ע"ל ע"מ ע"נ ע"ס ע"ת

ע"א ע"ב ע"ג ע"ד ע"ה ע"ו ע"ז ע"ח ע"ט ע"י ע"כ ע"ל ע"מ ע"נ ע"ס ע"ת

ע"א ע"ב ע"ג ע"ד ע"ה ע"ו ע"ז ע"ח ע"ט ע"י ע"כ ע"ל ע"מ ע"נ ע"ס ע"ת

ע"א ע"ב ע"ג ע"ד ע"ה ע"ו ע"ז ע"ח ע"ט ע"י ע"כ ע"ל ע"מ ע"נ ע"ס ע"ת

ע"א ע"ב ע"ג ע"ד ע"ה ע"ו ע"ז ע"ח ע"ט ע"י ע"כ ע"ל ע"מ ע"נ ע"ס ע"ת

ע"א ע"ב ע"ג ע"ד ע"ה ע"ו ע"ז ע"ח ע"ט ע"י ע"כ ע"ל ע"מ ע"נ ע"ס ע"ת

ע"א ע"ב ע"ג ע"ד ע"ה ע"ו ע"ז ע"ח ע"ט ע"י ע"כ ע"ל ע"מ ע"נ ע"ס ע"ת

ע"א ע"ב ע"ג ע"ד ע"ה ע"ו ע"ז ע"ח ע"ט ע"י ע"כ ע"ל ע"מ ע"נ ע"ס ע"ת

ע"א ע"ב ע"ג ע"ד ע"ה ע"ו ע"ז ע"ח ע"ט ע"י ע"כ ע"ל ע"מ ע"נ ע"ס ע"ת

ע"א ע"ב ע"ג ע"ד ע"ה ע"ו ע"ז ע"ח ע"ט ע"י ע"כ ע"ל ע"מ ע"נ ע"ס ע"ת

ע"א ע"ב ע"ג ע"ד ע"ה ע"ו ע"ז ע"ח ע"ט ע"י ע"כ ע"ל ע"מ ע"נ ע"ס ע"ת

ע"א ע"ב ע"ג ע"ד ע"ה ע"ו ע"ז ע"ח ע"ט ע"י ע"כ ע"ל ע"מ ע"נ ע"ס ע"ת

ע"א ע"ב ע"ג ע"ד ע"ה ע"ו ע"ז ע"ח ע"ט ע"י ע"כ ע"ל ע"מ ע"נ ע"ס ע"ת

ע"א ע"ב ע"ג ע"ד ע"ה ע"ו ע"ז ע"ח ע"ט ע"י ע"כ ע"ל ע"מ ע"נ ע"ס ע"ת

ע"א ע"ב ע"ג ע"ד ע"ה ע"ו ע"ז ע"ח ע"ט ע"י ע"כ ע"ל ע"מ ע"נ ע"ס ע"ת

ע"א ע"ב ע"ג ע"ד ע"ה ע"ו ע"ז ע"ח ע"ט ע"י ע"כ ע"ל ע"מ ע"נ ע"ס ע"ת

עובר משום כל תשקצו משום דיכול לאכול ע"י מליחה מחיס או חותך ממנו אבר, אבל מחיס אסור משום כל תשקצו דאין להם שום תקנה, וזה פשוט. שזו מלאחי בתוספות צפרק ר' עקיבא [שנח] דף (צ"ג) [5] ע"ב ו"ל ד"ה דלא לימרו מיכל קא אכיל ועבר משום כל תשקצו, אומר רשב"א דמשמע מכאן דחגב טהור אין טעון שחיטה וכו',

[ב] בן ח' בין חי בו'. לפי שכן ח' חי הרי הוא כמת כיון שאי אפשר לו למיזת: [ג] מותר באכילה. דכתיב [ויקרא יא ג] צנהמה אותה תאכלו ודרשין כל צנהמה תאכלו אבל דמו אסור ודלמן ריש סימן ס"ו. ולענין חלבו וגידו עיין לקמן סימן ס"ד סעיף ז'. ולענין אם פודין בו עיין לקמן סימן שכ"א סעיף ד':

ב השוחט את הבהמה ונמצאת כשרה ומצא בה עובר [ב] בן ח' (כ) בין חי בין מת או בן ט' מת [ג] מותר (כ) באכילה ואינו טעון (א) שחיטה ואם מצא בה בן ט' חי [ד] אם הפרים (פירוש שהלך בפרסותיו על הארץ ערוך ערך פרס (השני)) על גבי קרקע טעון (י) שחיטה האבל שאר (י) מטרפות אינו אוסר אותו ב ואם לא הפרים על גבי קרקע אינו טעון שחיטה ואם פרסותיו (י) קלוטות (פירוש שפרסותו כולה אחת ואינה סדוקה ערוך ערך קלוט) [הגה] או שהיה בו שום שאר דבר תמוה אף על פי שהפרים על גבי קרקע אינו טעון שחיטה [ו] ויש (י) מגמגמים בדבר:

[ד] אם הפרים. טעון שחיטה מדצריהם דלמא אמו לאחלופי בשאר צהמה דעלמא. ולענין מתנות הנהיה עיין לקמן סימן ס"א ס"ק י"א. ולענין אוחו ואת בנו עיין לקמן בסימן י"ו סעיף י' עיין שם:

[ה] אבר שאר מטרפות בו'. רוצה לומר טרפות שאינו מחמת שחיטה דלא מפרסמא כולי האי, אבל טרפות שהוא מחמת שחיטה כגון שעשה חי מהיה דברים המפקדין השחיטה וכיוצא כאלו לא שחט דמי לכיון שהלכותו שחיטה צני שחיטה מעליה, וכן פסקו הרא"ש [פסק

תשקצו, אבל מת אין בו משום כל תשקצו אפילו בלא רחיבה, משום דליחא בגמרא [שנח] דף [ס] דוקא טמא והוא מת אסור, אבל טהור והוא מת אמרינן דלמא מיית ואכיל ליה, משמע סתם. ואפשר לדחוק ולפרש ולומר דלמא מיית ואכיל ליה ע"י רחיבה, וזה כוונת התוספות. וכן נראה גבי דגים גם כן ע"י מליחה, וק"ל. ועלם מעיני צ"י התוספות אלו, שכתב צ"י [כאן י, ב ד"ה אחר] ולי נראה דרבינו סעדיה נמי לא משום אבר מן החי אסור אלא משום כל תשקצו כדמוכה צפרק ר' עקיבא, עכ"ל. והיינו ממש כלשון התוספות, ואפשר שנחסר חיבות כדמוכה בתוספות צפרק ר' עקיבא. ובש"ע צה"ג נרשם הגהות מיימוני והגהות מרדכי, ע"ש. ואין לומר דכל תשקצו לא שייך אלא מחיס שהוא שיק, אבל לא מת. אם כן קשה הלא אמרינן האי מאן דשחי בקרנא דאוננא עובר משום כל תשקצו, וגם המשהא וכו', ע"ש: ב ואם לא הפרים עד גבי קרקע אינו טעון שחיטה וכו'. ואין להקשות מאי שנה לקמן בסימן ט"ו גבי ריסוק אברים פסק בש"ע [נסיף ב] דלא כהרא"ש [וכנה פק א סימן ו] ומשמע דין זה לר"ך הפרים על גבי קרקע, דאם ידוע שכלו חדשיו בן ט' חי שנולד אף שעדיין לא הפרים על גבי קרקע הוא מותר, וכאן כתב דאם לא הפרים על גבי קרקע אינו טעון שחיטה. ו"ל דלא דמי, דהתם כבר ילדה הבהמה דרך רחם, רק שיש לחוש לריסוק אברים, לכן אם ידוע שכלו חדשיו דהיינו בן ט' חי גמור נולדו [לא] נתרסקו אבריו מחצלי הלידה וכשריה. אבל כאן עדיין לא ילדה הבהמה, רק שנמנע הולד בתוכה, ואם כן יש לה הימר מכה הקרא צנהמה אותה תאכלו, כל שהוא בתוכה מותר באכילה, ומכל שכן פחות מכן ט'. אך מה שהחמירו ח"ל בהפרים על גבי קרקע הוא מכה אחי לאחלופי צנהמה גמורה, וטעון שחיטה מדרצנן, וזה פשוט:

ד סימן ו] והר"ן [כה, ב ד"ה וגרסינן חו גמ' אלא בר חט] והרא"ה צדק הצית דף ג"ח [ב"ב ש"ה ס, ב] ואפילו דיעבד שחיטתו פסולה ודלא כהט"ו [סיק ד], אבל דעת הרשב"א לשם צהרות הצית [ב"ב ש"ה סא, א] שאפילו הוליד או דרס מותר וכן אם שחטו בצכין פגומה לפי שאין הרואה יודע זה עד כאן. ולי נראה דנפקא מינה נמי מתוך פלוגתא אי מברך על שחיטתו או לא לדעת המצריכין שחיטה כתיקנה משמע ודאי שיברך על השחיטה דהא מצוה דרצנן היא ודרצנן מברכין ודליחא צפרק צמה מדליקין [שנח כג, א] אבל לדעת הרשב"א משמע שאינו מברך כיון שאין כל דיני שחיטה נוהגין בו, אלא שמלאחי להרשב"א גופיה צהשונה [מקא א] סימן תקכ"ה שכתב דכן פקועה שהפרים על גבי קרקע דמצוה של דצריהם היא ומברכין על שחיטתו, ואפשר שטעמו לכיון דמצוה לשחוט מדרצנן לאפוקי יחזור ועיקור דאף לדידה לא מהני אם כן שייך ספיר לברך וינוו על השחיטה אע"פ שאין כל דיני שחיטה נוהגים בו, וכלאו הכי הא קיימא לן כצורת הרא"ש והר"ן ושאר פוסקים דענין שחיטה מעליא וכל דברים הפוסלות בשאר שחיטות פוסלות גם כן צו ואם כן פשטא שמברכין על השחיטה ובדכתיבנא, ודלא כדמשמע מדברי הר"ן צפרק צמה מדליקין [שנח י, א ד"ה אמר רב הונא] גבי חצר שיש לה שני פתחים שכתב דכיון שאינו מדליק אלא משום חשדא לא מברך אלא אחד פתחא, וליחא דכיון דמדרצנן רריך להדליק אף על גב שלא הריכו להדליק אלא משום חשדא דלמא מצוה דרצנן היא ומחייב לברכי עליה [קונטרס אחרון: ולא דמי למה שכתב צאו"ח בסימן תל"ה שמי שלא בדק בתוך הפסח שיבדוק אחר הפסח אלא שעל הבדיקה שלאחר הפסח לא יבדק ולא אמרינן דכיון דתקנתא דרצנן היא דין הוא לייצרין עילוה דומיא דהכא, דשאני התם שאע"פ שמצוה לברך אינו מצוה לברך החמץ שמונא אלא משמע ודאי

דצריכא כל דהו ליעבד ליה סגי צהכי כי היכי דלא ליחלף ליה צפת דהיתרא או אי צני משליכו לצין העצים מידי דהוה אפס תרומה שנטמאת דהשחא חו ליכא למיחש ליתמי צו לידי תקלה וכדליחא צמסכת פסחים ג, ב] והבאחי לקמן בסימן נ"ז ס"ק נ"ב ע"ש. וכיון דלא מחייב לברכיה מן הצית דין הוא דלא ליצרין עליוהי על ציעור חמץ ודוק: [ו] ויש מגמגמים בדבר. בגמרא [נה, ב] אמר רבי הכל מודים בקלוט בן פקועה שמוחר מאי טעמא כל מילתא דתמיהא מדכר דכרי לה אינשי איכא דאמרי אמר רבי הכל מודים בקלוט בן פקועה שמוחר מאי טעמא תרי תמיהא מדכר דכרי אינשי זו היא גירסת רש"י וגירסת הספרים שלפנינו. והכי פירושא דללישנא קמא סגי ליה צמד תמיהא ולפיכך כל בן פקועה שהוא קלוט אפילו הפרים על גבי קרקע שרי בלא שחיטה, וללישנא בתרא לא סגי ליה צמד תמיהא דהיינו קלוט בן פקועה אלא מרריך תרי תמיהא דמרריך נמי שאמו מהיה קלוטת כמורה, וכן פקועה דקאמר לא קאי אצמו דאם כן צמ פקועה הוה ליה למימר אלא קאי אקלוט דהוי זכר, וכן מבוחר בדברי רש"י ובהרשב"א [מורה הצית ב"ב ש"ה סא, א] והר"ן [כה, ב ד"ה וגרסינן חו גמ' רבי שמעון גדול כה, ב ד"ה אמר רבי] יש לו גירסא אחרת ופירוש אחר בענין זה והוא זה דלא גרים לדאבי צמרייתא צלישנא אחריתא וגרים צה הכל קלוט בלשון זכר והכי גרים אמר רבי הכל מודים בקלוט בן פקועה שמוחר. והכי פירושא דצמייתא אשמעינן אבי דכיון דאיהו גופיה בן פקועה סגי ליה צמד מילתא דתמיהא דהוא קלוט ולא אמו לאחלופי וצמייתא צמרייתא אשמעינן דאע"ג דאיהו גופיה לאו צר פקועה הוא אלא שאמו צמ פקועה היא דהיינו שאמו של קלוטה זו הייתה פקועה ונמצאת שם קלוטה זו

באר היטב למהר"י שיקטין

מצוה אחרת שאין זכרון גמא
היון כוונתו

Eybeschuetz, Sonathan

ספר

כרתתי ופלתתי

חלק א

על שולחן ערוך יורה דעה

אשר אני הדל והצעיר באלפי ישראל זקן ול' ק' ח'
 יושב בשבת תחמוני ק"ק אלטונא המבורג וואנזיבעק לע"א
 יהונתן בהרב ה"ה מהור"ר נתן נטע זלה"ה
 ספחתי ורבותי זה חמשים שנה לערך שאני יושב על כסא הוראה
 ראיתי מעשה ונתעורר הלכה
 וטיב החיבור ומהותו ואיכותו וסודרו וטעם שם הנ"ל
 הכל נאמר בהקדמת הספר זיל קריא ביה
 גרפס פה ק"ק אלטונא
 בשנת תכתב זאת הספר לרור האחרון ועם גברא להללו ל-ה (תקכ"ג)
 [נוסח טער דפוס ראשון שהדפיסו רבינו בחיין]

חלק ראשון

סימנים א-פב

יו"ל מחדש במהדורה מאירת עינים מוגהת
 ומתוקנת עם פיסוק וקוטוע תיקוני אלפי טעויות וציוני
 מראי מקומות ובתוספת מפתחות ענינים, ש"ס, רמב"ם וש"ע

ונוסף לכל זה

ביאורים והערות דעת יהונתן אשר לוקטו בו מכל גדולי האחרונים
 ובתוכו הגהות הגה"ק בעל הברוך טעם מכת"י
 עם ביאורי ברכת שמעון להגר"ש שניארסהון זצ"ל עליו
 והגהות הגה"ק ר' יצחק הלוי מהמבורג ועוד הרבה גליונות מגדו"י כת"י

נערך בעזה"י החונן לאדם דעת על ידי
 ישכר דוב גרוסמן

מהדורת וויינרעב

יוצא לאור על ידי
 זכרון אהרן
 פעוה"ק ירושלים תשס"ו

מלא ללא כמו שקיבל הראשונה נשם אצו רצונו יואל אלא כדעת רצונו
שמואל: (ט) פרסותיו קלוטות. א"כ הולד קלוט [דהיינו]
פרסותיו מדובק ונמצא במעי אמו, זה גם כן לא שכית,
ומדברא דכירי אינשי ולא אתא לאחלופי, ומותר (לישנא קמא
לחמי ע"ה ע"ג, ט"ז ע"ך ס"ק

(י) או שהיה בו שאר
דבר תמוה. דין זה לקוח
מהגהת הרא"ש (פ"ד סי' ה')
ושם נאמר בו חופה הוא
דבר תימה ופרסומי מילתא,
וצ"ע: (יא) ויש מגומגמין.
הסבירא להו תמיד אפילו
במילתא דרבנן הלכה
כלישנא בתרא (הוא דעת
הגאונים מוצא צ"ח כ"ה ע"ב
ד"ה וגרסין השני ונרש"א
ע"ה ע"ב ד"ה מקלח) דסבירא

ליה (ע"ה ע"ב) דבעינן עוד תמיה, דהיינו האם שנמצא בה
הולד יהיה קלוטה, וא"כ הוא קלוט בן קלוטה בן פקועה
(ולא כלשון דמנרין שפסא אמו ג"כ נח פקועה, ע"ך ס"ק ז')

(סעיף ג') (יב) מעון שחיטה לעצמו. דארבעה סימנים
אכשיר רחמנא (גמ' ע"ה ע"א, ט"ז ס"ק ח') והרי
הוא כילוד ויש לו שחיטה: (יג) וניתר בה. ואם יש בו
טריפות אסור (ע"ך ס"ק ט', פ"ח ס"ק ז') כשארי בהמות,
דהרי הוא כילוד לגמרי: (יד) הרי זה אסור. דאין בן
שחיטה כלל (ע"ך ס"ק ט' פ"ח ס"ק ח'): (טו) ועכשיו אין
וכו'. אבל אם האם כשרה, א"כ לו יהיה ההולד נפל
גמור, שחיטת אמו מתירתו מכל בבהמה תאכלו (ע"ך ס"ק
, פ"ח ס"ק ט').

ארשצ"א (מהצ"א צ"ב ע"ה ס"א ע"א) דלף צחלה וכדומה
ממיר, והוא הדין זה. ויש לזה סמך מדברי גמרא (ע"ה ע"ב)
[צנן פקועה] דנפל דוצא עליה והחירו (ר"י) [רצ אשין
לשחטו, ומוזה ילפינן דאין טריפות פוסל בו. ויש להצין הא
צדקת הדוצא יש לחוש

לא הפרים על גבי קרקע אינו מעון [ד] שחיטה. ואם
(ט) פרסותיו קלוטות (פי' שפרסותו כולה א' ואינה סדוקה
(י) או שהיה בו שום שאר דבר תמוה) (הגהות אשרי) אף
על פי שהפרים על גבי קרקע אינו מעון שחיטה
(יא) ויש מגומגמין בדבר:

ג. אם לא שחט האם אלא קרעה. וכן אם שחטה
ונתבלה בידו או שנמצאת טריפה. אם העובר (הנמלא
צה) בן ט' חי (יב) מעון שחיטה לעצמו (יג) וניתר בה.
ואם הוא בן ט' מת או בן ח' אפילו חי (יד) הרי זה
אסור: הגה (טו) ועכשיו אין להחיר [ה] שום וולד הנמלא
צנחמה חס האם טריפה. (הגהות מיימוני נשם סמ"ג סוף

הר"ן פרק צמה מדליקין (שם י' ע"א ד"ה אמר רב הונא) צחלר
שיש לו שני פתחים מדליק בשניהם, וכתב הר"ן דאין לצרף,
הואיל וליכא רק משום חשדא, ע"ש. ואין הנדון דומה, דשם
משום חשדא, והכא משום מראית עין, ומי מדמה זה לזה.
גם שם הפירוש שלא יצרך צשני פתחים, רק צפתח אחד,
ומוציא חצירו, דכיון דהוא משום חשדא, הני שני פתחים

שייכים צהדדי, וכח יחשב, ומצרך על אחד ופותר חצירו. אבל
כאן לפטור אותו כלל מצרכה, והוא מקיים מצוה דרבנן, זו
לא שמענו. ויש סמך לדברי רש"א מגמרא (ע"ה ע"ב)
צהא דאמר רב אשי להסו [דהוי ליה צן פקועה] דנפל עליה
דוצא, שחטיה, ופריך הגמרא הא הלכה כרבי שמעון שזורי
דאין צריך שחיטה. ויש להצין כיון דהיה דרוסה והיתה מתה
לולי דנטל נפשה כמו שפירש רש"י (שם ד"ה דנפל), וא"כ על

כרחק צריך להמית אותה, א"כ מה זניק ליה חס יהרגנה צחניקה ונחירה, או ישחוט ליה, הלא טוב לו שחיטה, לקיים¹⁰ מילתא
דרצנן דאמרו דוקא שחיטה, צמקוס דליכא פסידא. ועל כרחק צריך לומר דקאמר ליה סתם שחטיה, היינו כשאר נשחטין,
ויצרך, ואם הלכה כרבי שמעון צן שזורי דאין צריך אף מדרצנן שחיטה, אין כאן [חיוצ] צרכה, והוי ליה צרכה לצטלה. ואמי
שפיר, ודוק: 10

(סעיף ג') [ה] שום וולד הנמצא בבהמה וכו'. וכתב הש"ך נס"ק י"א חס ימתין שמונה ימים ילא מחזקת נפל, וכן כתב

דעת יהונתן

מהניא ליה שחיטה דכי מתה עומד ושוחט, משמע הא ניקב הורשט
דלא הוי אלא טריפה מחיים מהני ליה שחיטה (משב"ז ס"ק ד').
8. לפי מה שכתב בשמ"ח סעיף ג' דאם נמצא הסכין פגומה ולא
ידעינן אם בעור נפגמה, אין להחמיר בדיעבד בספיקות שבשחיטה.
אין ראוי מדברי הגמרא, דשם ספק הוי, ואין ראוי לודאי ניקב. אמנם
יש להקל דה"טו מכשיר דיעבד בלא שחיטה, והרשב"א מיקל בשהה
ודרס. לכן עכ"פ בשעת הרחק יש לסמוך עלייהו (משב"ז שם).
9. מה שכתב שהפרי"ח פקפק מדברי הר"ן כו' אינו מכון דאדרבה
הוראת הרשב"א פשוטה לפניו ודחה דין הר"ן מטעם זה. ומה שחילק
בין מראית עין לחשדא אינו מחזור [אלא החילוק הנכון כמו שכתב
אח"כ]. [וע"ע מחזיק ברכה אות ד']. ולהלכה דעת הפרי תואר (סי' י"ט
ס"ק א') שלא לברך מכת דברי הר"ן עיי"ש. אמנם כבר כתבנו דכאן
יודה הר"ן דמברך. ומאחר דהרשב"א כו' והב"ח לקמן סי' שכ"ט וה"טו

(שם ס"ק ה') והש"ך (שם ס"ק ו') והפרי"ח והרב מהר"ר יהונתן כולם
מסכימים לדעת הרשב"א הכי נקטינן (ברכי יוסף אות ה'). וכ"פ בשמ"ח
סעיף ג' לברך, אלא דאין לברך עליו בפני עצמו רק יברך על דבר
הצריך שחיטה ויפטור זה דאין אנו בקיאין בכלו לו חדשיו [ואולי
אינו מחויב בשחיטה אפילו מדרבנן]. וכ"פ בשפ"ד ס"ק ד' דמהיות
טוב וליכא פסידא יברך על דבר אחר ויפטורנו. ומביאו במחזיק ברכה
אות ד'.
10. בעיני אף סמך ליכא מאן, חדא, דרב אשי איבעי ליה להורות
קושטא דדינא, ואי שפר קדמיה להחמיר הוה ליה למימר הלכה כר"ש
שזורי ואלא את זיל שחיטה. ותו כו', ותו דבכגון זה אין להורות
כרבנן מהיות טוב דנפיק מיניה חורבא דלרבנן אם לא נשחטה נפסלה,
אלא על כרחק הא דקאמר זיל שחטיה לקושטא דמילתא הוא דס"ל
הלכה כרבנן (ברכי יוסף אות ה').

ברכה
בשחיטת
בן פקועה

גם בשהה
ח' ימים
אסור זלא
כהאחרונים

לו חצירו ע"כ וטעמו דאס לא ניכר שהוסיף נשזיל חצירו איכא חשדא לומר שלא נשתתף ולפי זה אפילו לא הוסיף כל מה שנתן לו אלא מקצת נמי סגי דניכר דנשתתף צמה שהוסיף על מה שהיה רגיל: ואם יש לו פתח וכו'. כך פסק הר"ף צפרק צמה מדליקין (י.)

ופירש הרמב"ם (פ"ד הי"א) דאף כשמדליקין עליו צציתו אינו יוצא דכיון שיש לו פתח פתוח לעצמו איכא חשדא וכך הם דברי רבינו:

ב כתב אדוני אבי הרא"ש בתשובה בן האוכל אצל אביו וכו'. נראה דהרא"ש כתב כך לזמנו שהיו מדליקין על כל פתח מפתחי הבתים שנחצר וכדמשמע מפירוש רש"י (כא: ד"ה מנחון) וכלעיל צסימן תרע"א ולכן נריך להדליק צפתה הצית שנחצר המיוחד לשינה דאיכא חשדא דעובדים ושצים לפני פתח הצית כשאין מבני חצר ומה שכתב רבינו אחר כך צצס רב שר שלום הוא לאותו הזמן שהיו מדליקין צפתה החצר וכולם יוצאים צנר אחד כשמשתתפין יחד ולשם אין נריך להדליק צצית המיוחד לשינה דאף צפתחי הבתים שנחצר לא היו מדליקין כי היו יוצאים צנר אחד שהשתתפו צו ומדליקין צפתה החצר מיהו לפי מה שכתב רב שר שלום דלהידור מצוה מדליק לעצמו וכו' אס כן לפי זה נריך הוא גס כן להדליק על פתח הצית שהוא יצן שס דאיכא חשדא וכדכתב הרא"ש:

ומ"ש הרא"ש ואפי"ו לדידן וכו'. היינו כדפ"י צסימן תרע"א ומרע"צ שהיו מדליקין צפתה הצית הסמוך לחצר אלא שהיו מדליקין צפנים ואיכא חשדא מעובדים ושצים צחצר כשאין מבני החצר והפתח פתוח ולא הדליק אצל לדין שמדליקין צצית החורף צפנים ליכא חשדא אלא מבני הצית והס יודעים שמדליק צמקום שאוכל מיהו דוקא כשאוכל בקציעות צמקום אחד אצל מי ססועד צסעודה אצל חצירו צזה ודאי איכא חשדא מבני ציתו כשלא הדליק צציתו צמקום שרגיל להדליק ולכן נריך לילך חחלה לציתו ולהדליק ולחזור לסעודה ומיהו אס אשתו מדלקת עליו אין נריך לילך לציתו כמו שכתבתי צסוף סימן תרע"ה (ד"ה ולא) ואף על פי דנריך לכתחלה לעמוד אצל מי שמדליק עליו מכל מקום אינו מעכב ומדינא יוצא אפילו אינו עומד אצלו דעיקר החיוב על ממונו להדליק נרות לפרסומי ניסא והא דדאי נריך לצנר על הראייה צמקום ססועד אצל חצירו כיון שלא עמד צציתו צשעה שהיו מדליקין עליו כלעיל צסימן תרע"ו ומכל מקום מצוה מן המוצנח שילך לציתו וידליק עצמו דכל מצוה מצוה צו יותר מצנלותו כדאיתא צריש פרק האיט מקדש (קידושין מא.) דהא רבא מלח

שיצטא: ד כתב רב שר שלום וכו' ויוצאין כולם צנר אחד. פירוש דמשתתפין ומדליקין צפתחי החצר צנר אחד צשזיל כל בני החצר והוא על פי שיטת התוספות (כא:) צד"ה מצוה להניחה: ומ"ש אלא להידור מצוה וכו'. פי' כ"א שיש לו צית צפני עצמו מדליק על פתח ציתו גס כן נר אחד אצל לא ידליקו כל בני צית אחד אפילו הס רצים ואפילו להידור מצוה כלעיל צסימן (תרע"ה) [תרע"א]:

תרעז (א) ובתשובת הרשב"א (ח"א) סימן תקמ"ב כתב דבזמן הזה ידליק במקום שאוכל ולא במקום ששוכב וכבר דברנו לאיילת הימני תרע"א (אות ט) דבזמן הזה דאנו מדליקין

הבית ומיהו בפרוטה שיתן לו וישתתף עמו ואם מדליקין עליו בביתו וכו' עד אלא צריך להדליק בפתחו. פשוט צפרק צמה מדליקין (כג.) והטעם דכשיש לו פתח פתוח לעצמו לנריך להדליק צפתחו הו' משום חשדא והא דלמרינן דאס מדליקין עליו צציתו אינו נריך כתב המרדכי (פי' רסו) ומכל מקום נריך לראות אן כדלמרינן צסמוך הרואה יומא קמא מצנר צמים מכאן ואילן אחת וכן אומר ר"י שנהגו צני אדס שהיו הולכין [צגיי"ר"ש] ליריד ולא היה דר יהודי צאומה עיר ומדליקין צצית הגוי ע"כ ב: כתב אדוני אבי ז"ל בתשובות בן האוכל אצל אביו או אצל חצירו ויש לו בית מיוחד לשינה וכו'. הרשב"א כתב צתשובה (מ"א סי' תקמג) דאין צריכין להדליק אצל צריכין להשתתף דקין אכסנאי וכתב מהר"י אצוהצ ז"ל צצס ארמות חיים (ה' חנוכה אות יד) צן גדול צצית אציו ואינו סמוך על שולתן אציו הרי הוא כאכסנאי ונריך להשתתף והוא דקין צתתניו היכא דאין להס צית שידליקו צעצורס עכ"ל: כתוב צחרומת הדסן

(פי' קא) דאכסנאי שהוא נשוי אס רצה להדליק ולצנך משום הידור שפיר דמי [ע"כ]. ולי נראה דאין לסמוך על זה לצנך צצכה שאינה צריכה ב:)

ב כתוב צחרמות חיים (שס אות יב) קטן שהגיע למינוך מדליק כיון שמתוה דרצנן היא:

ג) מצאתי כתוב צצס מהר"י אצוהצ ז"ל צצשון הזה כתוב צצחרמות חיים (שס אות יג) שמי שהלך לכפר שאין צו ישראל ולן שס צליל חנוכה אף על פי שאין לו צית מיוחד שמעטו שה"ר משולם היה נוהג להדליק ולצנך זכר לגס ע"כ (ג): עוד לגס (אות יח) מי צצא צצפניה או שהוא צצית גוים מדליק צצרכות ומניחה על שולתנו ולא דמי לאכסנאי דלמרינן דאי מדליקין עליה צגו צציתיה לא צעי לאשתחופי דשאני התס שיש פרסום הגס צצדלקת אושפיו עכ"ל וכן כתב המרדכי (פי' רסו) ג (ד):

ב) מצאתי כתוב צצס מהר"י אצוהצ ז"ל צצשון הזה כתוב צצחרמות חיים (שס אות יג) שמי שהלך לכפר שאין צו ישראל ולן שס צליל חנוכה אף על פי שאין לו צית מיוחד שמעטו שה"ר משולם היה נוהג להדליק ולצנך זכר לגס ע"כ (ג): עוד לגס (אות יח) מי צצא צצפניה או שהוא צצית גוים מדליק צצרכות ומניחה על שולתנו ולא דמי לאכסנאי דלמרינן דאי מדליקין עליה צגו צציתיה לא צעי לאשתחופי דשאני התס שיש פרסום הגס צצדלקת אושפיו עכ"ל וכן כתב המרדכי (פי' רסו) ג (ד):

ד) כתב רב שר שלום וכו' ויוצאין כולם צנר אחד. פירוש דמשתתפין ומדליקין צפתחי החצר צנר אחד צשזיל כל בני החצר והוא על פי שיטת התוספות (כא:) צד"ה מצוה להניחה: ומ"ש אלא להידור מצוה וכו'. פי' כ"א שיש לו צית צפני עצמו מדליק על פתח ציתו גס כן נר אחד אצל לא ידליקו כל בני צית אחד אפילו הס רצים ואפילו להידור מצוה כלעיל צסימן (תרע"ה) [תרע"א]:

במנהגים שלנו (ר"א טירנא חנוכה עמ' קמג) דאף בזמן הזה אכסנאי יכול להשתתף בפרוטה עם בעל הבית דלא כמהר"י וייל (דינין והלכות סי' לא) שכתב דבזמן הזה אין משתתפין הואיל ונהגו שמדליק כל אחד לעצמו (פי' יוצאין כולם צנר אחד) (פי' מד ג ע"ג):

במנהגים שלנו (ר"א טירנא חנוכה עמ' קמג) דאף בזמן הזה אכסנאי יכול להשתתף בפרוטה עם בעל הבית דלא כמהר"י וייל (דינין והלכות סי' לא) שכתב דבזמן הזה אין משתתפין הואיל ונהגו שמדליק כל אחד לעצמו (פי' יוצאין כולם צנר אחד) (פי' מד ג ע"ג):

במנהגים שלנו (ר"א טירנא חנוכה עמ' קמג) דאף בזמן הזה אכסנאי יכול להשתתף בפרוטה עם בעל הבית דלא כמהר"י וייל (דינין והלכות סי' לא) שכתב דבזמן הזה אין משתתפין הואיל ונהגו שמדליק כל אחד לעצמו (פי' יוצאין כולם צנר אחד) (פי' מד ג ע"ג):

במנהגים שלנו (ר"א טירנא חנוכה עמ' קמג) דאף בזמן הזה אכסנאי יכול להשתתף בפרוטה עם בעל הבית דלא כמהר"י וייל (דינין והלכות סי' לא) שכתב דבזמן הזה אין משתתפין הואיל ונהגו שמדליק כל אחד לעצמו (פי' יוצאין כולם צנר אחד) (פי' מד ג ע"ג):

ג. מהא דרב הונא שם: ג. טור [עמוד חלנן] שם משונה אצלו הרא"ש:

א בשמן. צריך הבעל הבית להוסיף מעט שמן בשנינו (ב"ח רש סימן, בשם הגדה שם סימן נב). וכתב הרשב"א [שו"ת מ"א] סימן תקמ"ב שהוא הדין אם הבעל הבית מקנה לו חלק בשמן במתנה שרי: ב פתח פתוח. אפילו הוא פתוח לרוח שפתח צעל הבית פתוח (כנסת הגדולה הגה"ט):

ג לעצמו. והאדנא שמדליקין בפנים, אפילו אורחים מדליקין (דיני מהר"י ווייל סימן ל"א ומנהיג"ל סימן קנ"ו קמה). ודוקא כשאוכל כחדר בפני עצמו: ד להדליק בפתחו. וכיון שהטעם מפני החשד, אין צריך לצרף כמו

שכתוב סוף סימן (תרע"ה) [תרע"א] (כנסת הגדולה הגה"ט). ויש לחלק, עיין סעיף ג' בהגיה: ד לבן האובל. פשוט לאפילו אוכל בקציעות אוכל אצלו, דכיון שהטעם משום חשד כמו שכתב הטור [עמוד חלנן]. ובכנסת הגדולה [הגה"ט] האריך בחנם: ו ויש אומרים דבזמן בו. (ה) אף הרא"ש מודה בזה (ב"ח שם ד"ה ומ"ש הרא"ש, דרכי משה סוף אות ה): ז במקום שאובל. היינו בקציעות, אבל מי שאוכל בבית חצירו באקראי, צריך להדליק בביתו (שארית יוסף סימן ע"ג) או (ה) אשתו מדלקת עליו (סימן תרע"ו סעיף ג') מכל מקום מזהו צו יותר מבשלומו, עכ"ל ב"ח [שם]. ועיין סימן ת"ט סעיף ז':

צינונים רמ"א

תרעו ה) תשובת הרשב"א [מ"א] סימן תקמ"ב [ואפשר שם הרא"ש, הנה צעור עמוד חלנן, מזה לזה]:

עמרת זקנים

תרעו א) פתוח לעצמו. ואפילו הסומא הפגיו שאין מדליקין עליו בביתו והוא בחדר בפני עצמו, חייב בנרות חנוכה, כאשר כתבתי לעיל בסימן [תרע"א סעיף ח, ע"ש]:

ב) שאובל. (עיין בדברי מ"ח מ"א ס"ק ו'), ומסיק כיון שידוע לכל שמדליקין בבית חצורף במקום שאנו אוכלין, וידוע דכל אחד יש לו בקרוב חפץ אצל מקום אכילה מקום לינה, מיקרי שפיר הדלקה במקום לינה, אבל מי שאובל במקרה פעם אחת, או אפילו אוכל בקציעות ומקום לינה הוא רחוק ממקום אכילה, אז מדליק במקום לינה, עיין עוד בשארית יוסף סימן ע"ג. ועל פי חילוק הג"ל שכתבתי יש לקיים דברי שניהם, והיינו דברי רמ"א בהגיה"ל וגם דברי חמי זקני מהר"י הגי"ל, כן נראה לי:

הגהות והערות

ב) תוספת מהדורת דהרמב"ר מ"ב: ג) שם ליחא. ועיין מ"א סימן תרע"א ס"ק ד בשו"ת מהרש"ל סימן עו: ד) חוקן נרות הדפוסים ממהדורת פראג תקמ"ה, וכן הגיהו מקובלים, לנתיב שרד ולקטוב חצר נן חיים, וכן מזה מדברי כנסת הגדולה, מחלים השקל ופרי מגדים: ה) במהדורות הקודמות מנא קא עב על הגהות

הדשן סימן ק"א כתב, אכסנאי שהוא נשוי שרונה להדליק צדק מוך לצימו, כתב גדול אחד [מהר"ש, הנה כהגהות המנהגים מנהיגו את אות יט] דרשאי לעשות כן, דאע"ג דאמרין בגמרא [שם בג"ד, ח' ו] דנקיבנא אמינא השתא ודאי לא נריכנא, היינו דלא מחויב, אבל צעי מני להדליק לא היו צע

לצטלה, דהוא בכלל המהדרין. וכן אחר כתב, שהואיל ולא צריך ופס נקרא הדיוט אם יעשה, וכל דהוי צרכה לצטלה, כיון דלא אש מהדרין זה בחלמוד. ומן בתרומת הדשן דשפיר נקרא המהדרין, דכי היכי שיש הידור

לכל אחד בבית אחד, הכי נמי יש הידור צדק לאיש ונר לאשתו מקומות. והמנהג לא פסיקא ליה לנתיביה דה מהדרין, דלא שפ כולי האי. וכיון דאשתכון בחלמוד [שם בג"ד, ח' ו] מהדרין ומהדרין המהדרין, אין זה כנוסוף על החלמוד שהוא גורע, עכ"ל. ו צ"י [עמוד חלנן ד"ה כתוב בתרומת הדשן] על זה, ולי נראה דאין לם על זה לצרף צרכה שאינה צריכה, עכ"ל. ורש"ל כתב בקיצור שפ [שו"ת סימן פה] ו"ל, ואיש ואשתו צודאי מספיק להם נר א ואכסנאי הנשוי, אם אינו יודע שאשתו מדלקת עליו, (ה) יכול להד ולצדק, אבל אם הוא יודע צדיקו שהיא מדלקת עליו אין לו להד אם לא שהוא בבית יחיד, משום הרואה ידליק אבל לא יצדק. וה שלא ידע שהיא הדליקה עליו וצא צדומו לילה, צריך לחזור ולהד ולצדק, לפי שחל עליו חובת חכמים. אבל היכא שאינו רוצה לנאח צדק מדלקת אשתו מדלקת עליו צדק, נראה דלאו כל כמיניה, ואינו לצדק, עכ"ל. והנה לא זכינו עדיין לראות דברי רש"ל הארוכים לדעת מוצא דבריו, מאמס כי נחזי אן נראה דברי תרומת הדשן וכו דמה שכתב גדול האחד שלא מצינו הידור זה בחלמוד, לא נראה לי כלל, כי מה שכתוב בגמרא [שם] מהדרין, נחוונו שמסתמא יי כל אחד כן, ויחא לכל אדם להיות בכלל מהדרין. (ה) מה שאין כן בדבר זה שהוא גם בצאר ברכות כמו כאן, הרשות נמנה לאדם לע כרצונו, אם רוצה יוצא בצרכה שמדלקת אשתו, ואם אינו רוצה יצדק בפני עצמו. ונראה לדמות דבר זה למה שכתוב רש פדק שן שאכלו [ברכות מה, ב] אמר אצוי שנים שאכלו מזהו לחלק. ופירש רש"י [ד"ה מזהו לחלק] צין ברכת זימון צין ברכת המוציא. וכתב רמ"א שם פ"ו סימן ו' העולם לא נהגו כן. וגם ברש"י לא שמענו שנהגו כן בצרכת המוציא, וכן צעודא דבר קפרא [שם לג, ח'] כו'. הרי דע ליכא איסור בדבר אם מצד כל אחד המוציא, אלא שהרא"ש כתב שלא נהגו כן, אבל חס ושלום שיאמר הרא"ש דנקרא צרכה לצד שהרי רש"י הכניס דבר זה אפילו בכלל מזהו. ומו מצינו בצרכת יוצר אור בסימן נ"ט [סעיף ד] משונה הרא"ש [כלל ד סימן יט ד"ה ונני אני אומר אותה עם שליח יצור בנתח, אע"פ שאם שמע משליח יצור יאל, והטעם, שמה לא יכוין יפה לדברי המצדק. וכן בצרכת ה כתב צ"י סימן קפ"ג [עמוד רצ ד"ה וכן] בשם ארחות חיים [הלכות ברכת המזון סימן יא] בשם הרצינו פרץ [הגהות משנ"ד סימן שן] שם אחד לצדק ברכת המזון אף כשימנו, לפי שאין יכול לכוין כו'. אבל הר"מ [מרטנבורג] לא היה מצדק בלחש כו', עכ"ל. הנה אנו ר שצדק זה שיוכל אחד לנאח בצרכת חצירו ואינו רוצה צדק, דאין איסור צדק, כיון שכונתו לשם שמים, ואותו שאינו רוצה לצדק עצמו כמו שעשה הר"מ, גם כן כוונתו לשם שמים שלא להצרות בצרכות, כיון שאפשר להיות יוצא בצרכת חצירו. הכי נמי בדבר זה, שכן הוא, כיון שאינו אצל אשתו ואינו שומע בצרכה, שיוכל לומר אינו יוצא בצרכת אשתו שלא בפניו, דהא דעת שומע ומשמיע צו ואפילו אם הוא בביתו ואינו רוצה לנאח בצרכת אשתו, אינו יודע איסור בדבר אם יצדק לעצמו, מאי שנא מקטן שהגיע לחינוך שמו לעצמו בצרכה, והא פשיטא שהוא יוצא בצרכת אצלו. וכבר ראינו נוהגים בכל מי שהולך בחנוכה מוך לצימו, ליקח נרות חנוכה להדליק במקום אשר יהיה שמה הרוח ללכת, אע"פ שמדליקין בביתו בני ביתו שהם אצל אשתו. ואף על פי שאין ראייה מזה, שהצני אינם מכוונים להוציא את הבעל הבית אלא את עצמם, מכל מקום היא גופא קשיא, למה ליה ליקח הנרות עמו, הבני בית עם א יכוונו וידליקו עליו גם כן, אלא דניחא טפי לעשות הצרכה בעצמו, כן נראה לי בדבר זה. גם רמ"א פסק כן בסמוך [סעיף א]: (ב) אומרים דבזמן הזה בו ידליק במקום שאובל. במשונה רשב"א [מ"א] סימן (תקמ"א) [תקמ"ב] כתב, מי שאובל על שלחן הבית ואפילו שוכן בבית שני בפני עצמו אינו צריך להדליק, אבל צריך להשתתף עם צעל הבית, כאכסנאי שאין לו בית במקום עכ"ל. מזה יליף רמ"א דלא אזלינן בחר מקום השינה, דאם כן הו ליה ליה חיוז להדליק במקום ששוכן. ונראה דגם רמ"א לא אלא צמי שיש לו חמיד חדר מיוחד לאכילה וחדר אחר לשכינה אך העיקר הוא חדר האכילה, ונמדון דהרשב"א שוכרתי, מה שאז צמי שיש לו דירה צעיר, והולך פעם אחת מוך לצימו וסועד אצל חצירו, פשיטא שלא יניח ביתו וידליק בבית שהוא אוכל שם פעם אצל חצירו, אלא צריך ליצף לצימו ולהדליק שם, ואם אחוז חמות האכילה ואינו רוצה לזוז משם עכשיו, יצוה לצני ביתו שידלקו עליו צו דאותו בית שהוא סועד שם אין דינו (ה) אלא כאכסנאי שמדליקין עליו צדק, והוא אינו מדליק במקום שהוא. ואפילו לפי מה שבי בסמוך [ס"ק א] דאכסנאי רשאי להדליק גם במקום שהוא שם, היינו שעכשיו חתיה גם שכירתו שם, מה שאין כן בזה שיאכל כאן או שמים וישב למהימו, אין שום סכנה לומר שידליק שם ולא בביתו, דזה הוה כאלו עומד בשעת הדלקה על רחוב העיר, דאין שם שם הדלקה. הגם גלאיחי קצת בני אדם בשעה שאוכלים בסעודה אצל אדם אחר, שולחים אחר גרומיהם ודולקים שם, וסומכים על ה וטעות הוא צידם, ואינם מצינים דבר זה. ו"ל רש"ל [שו"ת סימן פה], חתן האוכל בבית חמיו, אם יש יכולת צדק, (ה) אפילו יין

מה צדק פריזמאן
בצדק אמת אמת אמת
אמת אמת אמת

וציתו משמע דהעטם הוא משום שניך שכל איש וציתו יהי להם נר, וכן מוכח ממ"ש השואל דהחזן לריך לחזור ולהדליק רק משום חשדא דצ"צ, ואכ"י דצמקוס דלי"ש חשדא והדליק משלו הדין אמת דא"ל לחזור ולהדליק, (ומה"ט נ"ל להורות בצבור שמדליק צביהכנ"ס דלא שייך צ"י משום חשדא, דבלא"ה יולא עיקר המנוח צמה שאצ"ו מדליק צציתו, דשוב א"ל להדליק צציתו אף משום מהדרין ועכ"פ לא ידליק בצרכה עוה"פ, (ועדיין ז"ע אי יולא משום מהדרין צמה שאינו משלו), אם לא שייכין צפ"י שאינו רואה לנאח.

ח) וב"נ ממ"ש מהרי"ל הביאו מג"א (סי' רס"ג סקט"ו), שנוהגות מקל"ת נשים כשהוא ליל עציבה ואינם רואים לילך לציתם שלא יענפו מדליקין צביהכנ"ס (נרות של שבת), ובאופן דעבדי מידי שם ללורך אכילה צלילה ועיי"ש, ואף שאין מדליקין צציתם כלל יולאין מלות הדלקת הנרות ומצרכה שם. ומ"ש מקל"ת פוסקים שלא לנהוג כן, עיין שו"ע ה"ב (שם סי' א') שטוב יותר שהבעל ידליק ויברך עיי"ש, היינו כשהבעל עכ"פ צצית (ואף באופן זה לא כתב רק שטוב יותר), ובאם כל צ"י הצית הולכים לאכול צצית אציהם או חמיהם, המנהג להדליק שם נרות שבת אף שחזרין לישן צצית, ושמעתי שכן הורה כ"ק מרן אדמו"ר (מסאטמאר) ז"ל שידליקו צמקוס אכילה סעודה שבת, ודין נרות שבת שוב לדין נ"ח, וא"כ אם אין איש צצית צמון הדלקה צודאי יכול להדליק נ"ח צמקוס שהוא.

ט) העו"ה מכל הנ"ל דלעתה הצ"ח והמג"א (וש"י שהביא המג"א) וכנה"ג הנ"ל (אות ד') נראה דאין שום קפידא בצצית צמקוס ידליק, ובלבד שלא יהי עיי"ז חשדא גם מצ"צ, וכן מוכח מריב"ש, אמנם דעת הפ"ח ועיי"ז לעיל (אות ה' ו') מוכח דלריך להדליק צציתו לכתחלה, וצמקוס אכילתו דוקא. ומעתה נראה לדינא, א) להצ"ח ודעימ"י אם הולך עם כל צ"צ לאכול צמק"א יכול להדליק שם לכתחלה, ולדעת העיי"ז והפ"ח אם יכול צקל לחזור לציתו עם כל צ"צ יחזור לציתו, אבל צודאי דיוולא אם ידליק צמקוס שהוא, וכן נהג כ"ק אדמו"ר רשכבה"ג (מסאטמאר) ז"ל למעשה יותר מעשרה שנים שהדליק צביהכ"מ אף שדר צעיר והי' יכול להדליק צציתו, (ומסתמא טעמו וכן עעם שאר לדיקים שהדליקו נ"ח צרבים משום דהוי יותר פרסומא ניסא צביהכ"מ"ד). ב) אם הוא צעיר צצית אחר, וצ"צ הם צציתו וא"א לו לחזור לציתו ילוב לצ"צ שידליקו. ג) ולהעיי"ז אין לו להדליק בעצמו צמקוס שנמלא דכיון שלכתחלה לריך לחזור לציתו אין לו להיות מן המהדרין שם, רק יחזור לציתו, ולהצ"ח ומג"א נראה דיכול להדליק שם להיות מן המהדרין אם צ"צ ידליקו צצית. ד) ועוד נפ"מ לדינא צין שיטת הצ"ח והמג"א לצין שיטת העיי"ז ופ"ח, אי יש קפידא להדליק דוקא צמקוס אכילה כשיש לו מק"א לשיבה, דלהעיי"ז לריך להדליק צמקוס אכילה דוקא דזהו עיקר דירתו, ולמג"א והצ"ח נראה דאין קפידא צזה, ולמעשה נר' שיכולין לסמוך על הצ"ח ומג"א בכל הנ"ל, וכמדומה שכן נוהגין, כלעני"ד צזה צעזכשי"ת.

סימן ע"ז

אכסנאי שהדליק נר חנוכה חוץ לביתו אי מוציא בזה בני ביתו, וכן אשה שהדליקה נר שבת חוץ לביתה אי מוציאה ב"ב

שאלה: עפ"י המבואר בש"ס (שבת כ"ג ע"א) ופוסקים דאכסנאי שמדליקין עליו בביתו אי צ"ל להדליק, מה דין המדליק במק"א (לא בביתו) אי יוכל להוציא בזה ב"ב הנמצאים בביתו, וד"ו נפ"מ הרבה פעמים לענין נרות שבת שדינו שזה עני"ה לענין זה, דמצוי שלפעמים האשה אינה בבית ומדלקת במקום שנמצאת שם, ומצד אור בבית אי צ"ל להדליק שיש שם הרבה אור, אי נפטר מחובת הדלקה עיי' שאשתו הדליקה הנרות במקום שנמצאת. וכן כששניהם אינם בבית אבל אינם במק"א, אי יוצאים חובת הדלקה במה שא' מהם מדליק במקומו שלא בביתם, (ובג"ד שבת אין יבול"ם להדליק בכרכה משום מהדרין).

צ"ח, הוא לומר דאינו תלוי צציתו וצפתחו דוקא, והבאחי דצריכס (צסי' הקודם), ועיין עוד צא"ח ה"ל חנוכה (סי' י"ח) וז"ל מי שצא צספינה או שהוא צצית גויס מדליק בצרכות ומנחה על שלחנו, ולא דמי לאכסנאי דאמר"י אי מדליק צגו ציתו ל"ל להשתתף, דשאי החס שיש פרסום הנס בצדלקת אישפיזו ע"כ, הרי להדיא דהדלקת נ"ח אינו תלוי צציתו דוקא, ואם מדליקין עליו צציתו אי לריך להדליק ולברך צמקוס שנמלא צמחלוקת שנוי' לדינא, ומי"מ ז"צ שחויב להדליק אפילו שלא צציתו.

ו'שם הבאחי ד' הצ"ח (סי' תרע"ז) דמי שסועד צסעודה אלל חצירו לא ידליק שם, דבהא ודאי איכא חשדא מצני ציתו כשלא הדליק צציתו צמקוס שנגיל להדליק ע"כ, והמג"א (שם סה"ז) הביא דבריו צהולור. חשט להדיא דא"י

ש"ל מאזני צצק חלק א
 ב"ב"ל ר' מנחם צב"י ג"ל צ"א